

Església parroquial, Església de Santa Maria d'Arenys

Arenys de Mar

Ubicació

Comarca: Maresme
Lloc/Adreça: Plaça de l'Església, s/n
Emplaçament: Nucli antic

Coordenades:

Latitud: 41.580526128792
Longitud: 2.5494557619095
UTM Est (X): 462443
UTM Nord (Y): 4603303

Classificació

Número de fitxa: 08006 - 5
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Modern Renaixement Barroc
Segle: XVI-XVII
Any: 1584-1628
Autoria de l'element: Joan de Torres i els seus fills Joan i Dionís.
Estat de conservació: Bo
Protecció: Legal
Tipus de protecció: BCIN
Observacions protecció: Monument Històric R-I-51-4216
Data aprovació: dc., 18/07/1990 - 12:00
Número inventari: Sí (IPAC)
Generalitat i altres inventaris:
Accés: Fàcil
Ús actual: Religios
Titularitat: Privada
Titular: Bisbat de Girona (Plaça del Vi, núm. 2 - 17004 - Girona)

Fitxes associades:

[Pica baptismal](#)

[Retaule Major de Santa Maria](#)

Autoria de la fitxa

Jordi Montlló Bolart

Data de registre de la fitxa:

dt., 25/10/2022 - 12:05

Descripció

L'església parroquial de Santa Maria d'Arenys de Mar es troba al centre de la població, prop de la Rambla o Riera d'Arenys. És un edifici d'una sola nau central, amb capelles laterals delimitades pels contraforts, sense creuer. L'absis és poligonal i la coberta de volta de creueria.

La façana és barroca amb coronament mixtilini, centrada per la portada, pròpia d'un barroc tardà emmarcada per columnes de fust llis i per decoració de caràcter rococó. És obra del 1755 del mestre Fortià Anglada. Als costats, hi trobem el campanar, de base quadrada i vuitavat a partir de la segona planta i coronat per una torratxeta de principis del segle passat (1911).

L'any 1755 s'allargà per la part davantera i s'hi construï un nou portal barroc, obra de Fabià Anglada.

Entre 1777 i 1789 es feu una ampliació lateral a manera de creuer i es construï la capella dels Dolors, segons projecte de l'arquitecte Joan Mas i sota la direcció de Joan Olivé.

A mitjan segle XIX, es construï la capella del Santíssim. La façana és flanquejada pel campanar, i, a l'altre costat, pel comunidor, amb coberta inclinada de ceràmica vidriada, sobre el que foren les sales de juntes de la Insigne Comunitat de Preveres i el seu arxiu. És una de les parts més característiques del monument.

L'element més destacat de l'església i que justifica la seva declaració com a monument és, però, el retaule major, obrat entre 1706 i 1711 per l'escultor vigatà Pau Costa, i que amb el de Cadaqués (obrat pel mateix Costa) i el del Miracle de Riner, és un dels retaules barrocs conservats més importants de Catalunya. El retaule és col·locat sobre un bastiment renaixentista, obra (1636) de l'escultor local Antoni Joan Riera, i fou policromat i daurat el 1711-12 per Erasme Vinyals, daurador de Barcelona, i el seu fill Fèlix.

El retaule presenta de manera compartimentada i didàctica, deutora encara de l'estructuració narrativa del gòtic i el renaixement, escenes de la vida de la Mare de Déu (la Visitació, l'Adoració dels Mags, la Presentació de la Mare de Déu i la Nativitat), inspirades en gravats del pintor italià Carlo Maratta. Als extrems hi ha quatre fornícules, dues per banda, amb imatges de sants de devoció popular (Sant Josep, Sant Francesc de Paula, Sant Pere i Sant Pau). Al centre, de dalt a baix, les imatges del Pare Etern, de Sant Zenó, patró de la vila, i dins el seu cambril, la Mare de Déu, que segueix models italians. Els diferents cossos són separats per columnes cilíndriques revestides de gruixudes garlandes enroscades en hèlix, de marcat accent decorativista.

A l'interior de l'església destaquen una sèrie d'elements arquitectònics i ornamentals concebuts o reinterpretats per l'arquitecte Cèsar Martinell i Brunet (1888-1973). Un d'ells són les trones neobarroques (1948) realitzades per Miravet i Pascual i Serch. També consta en el projecte de Cèsar Martinell el cadirat de fusta i l'Ara de l'Alta Major.

Als laterals hi ha una sèrie de capelles amb retaules i imatges, la majoria ubicades a partir de 1940:

La Capella de la Mare de Déu dels Dolors, és una capella circular atribuïda a Joan Mas, al segle XVIII. La imatge del cambril és una talla de Josep M. Camps i Arnau (1879-1968); igual que el Crist Jacent. El

projecte per al pas processional és de Cèsar Martinell.

En una capella lateral hi trobem la imatge de Santa Paula Montal, obra d'Andreu Gallego l'any 1993. En una altra capella, l'altar i retaule de la Mare de Déu del Carme (s. XX).

La capella de la Mare de Déu de la Mercè és un projecte atribuït a Joaquim Ros de Ramis (1911-1988) amb una talla de Josep M. Camps i Arnau. L'execució anà a càrrec dels Tallers Salesians (1949).

La capella de la Immaculada Concepció és un projecte del taller de Josep M. Camps i Arnau, amb una talla de 1947.

La capella de Sant Josep és un projecte de Cèsar Martinell, amb una talla de 1944, remodelada per Miquel Fané i Torrent i pintures d'E. Palás.

La capella de Santa Llúcia també és un projecte de Cèsar Martinell, amb escultura d'alabastre atribuïda a Joan Barrera i Ferrer i frescos atribuïts a Marcel·lí Vila i Boada (segona meitat del segle XX).

L'altar de la Mare de Déu de Montserrat és un projecte ideat per Miquel Fané i Torrent, amb una talla de Josep M. Camps i Arnau, de 1954 i pintura a l'oli sobre tela de J. Coll Alzina (1989).

L'altar de Sant Roc està presidit per una talla del segle XVII. El projecte i l'adaptació del pas de la coronació d'espines és de la segona meitat del segle XX.

Cèsar Martinell també projecte el retaule que acull la imatge de la Mare de Déu del sagrat Cor, talla de Silvestre Blasco i Vaqué (1943).

Destaca la talla del segle XVII del Crist del Calvari i el retaule de Salvador Nogueras (s. XVI).

Observacions:

L'Ajuntament edità (BADOSA, Josep i VIADER, Montse; nn.cc) un itinerari on hi figura aquest element.

Història

L'11 de juliol de 1574, cinquanta-quatre caps del veïnat de mar de Sant Martí d'Arenys, reunits en assemblea a la torre de la platja en presència del batlle natural Antic Tries, acorden demanar al bisbe de Girona, Fra Benet de Tocco, l'erecció d'una església parroquial pròpia (Pons, 1999). El motiu al·legat fou la feixuga distància entre el veïnat de mar i l'església de Sant Martí, tant per les inclemències metereològiques en èpoques de pluges, com pel perill de deixar desprotegit el patrimoni davant incursions de pirateria. El bisbe es desplaça el 4 d'octubre del mateix any per comprovar *in situ* la veracitat dels arguments.

El 18 de març de 1575 dictà un rescripte des de la cúria de Girona que atorgava llicència als veïns del poblat marítim d'Arenys per a erigir una església nova, amb pica baptismal, reserva eucarística i cementiri, però sufragània de l'església de Sant Martí (Pons, 1999 ; Joan Bosch i Joaquim Garriga, 2004).

La nova parròquia es va dedicar a Santa Maria i s'ubica a l'ermita preexistent de Sant Elm, patró dels mariners, emplaçada en un espai fins el moment imprecís, vora el marge dret de la riera. Conjuntament amb el petit cementiri que s'hi adossava, degué ocupar l'espai enfront l'actual església. Però ben aviat va quedar

petita i se sol·licita, al bisbe, autorització per aixecar una església de nova planta.

La nova església parroquial es construeix entre 1584 i 1628, pel mestre d'obres Joan de Tours i els seus fills Joan i Dionís Torres, en substitució d'una capella erigida el 1575 al mateix lloc. El 1755, el temple fou allargat per la part davantera. Fins a començaments del segle XX (1911) s'hi han anat fent obres d'ampliació i de reforma.

Bibliografia

BADOSA, J; DOÑATE, C; MESTRE, F; RABELLA, J; RAMIS, C i RIBA, J.M. (1972). Treball – Inventari sobre el patrimoni artístic-arquitectònic d'Arenys de Mar, segles XVI-XX. Inèdit.

BADOSA, Josep i MILÀ, Salvador (1990). Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic. Ajuntament d'Arenys de Mar; Aprovat pel Ple en data 22 de març de 1990.

BADOSA, Josep i VIADER, Montse (nn.cc). *Un recorregut per Arenys de Mar*. Regidoria de Cultura de l'Ajuntament d'Arenys de Mar.

BOSCH i BALLBONA, Joan i GARRIGA RIERA, Joaquim (2004). *L'esplendor de Santa Maria d'Arenys de Mar*. Editorial Pòrtic.

PONS i GURI, Josep M. (1986). *III Centenari de la consagració de l'església parroquial de Santa Maria d'Arenys de Mar (1686-1986)*. Parròquia de Santa Maria d'Arenys de Mar.

PONS i GURI, Josep M. (1999). *Quan nasqué, s'emancipà i s'organitza una vila (Arenys de Mar, 1574-1720)*. Pagès editors i Ajuntament d'Arenys de Mar.

TRIADÓ, Joan Ramon (1984). *Història de l'art català. L'època del barroc: segles XVII-XVIII*. Barcelona, Edicions 62.

Enllaços d'interès:

[Geportal del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya Arenys de Mar; itinerari viu](#)

